

707975 *Kanc. Nacj. Jam*

aa
KSP

POSELSTWO POLSKIE
PRZY KWIRYNALE
RZYM.

Rzym, 8 kwietnia 1921 r.

nieodprawa

N.D.P. *573/21*

SPRAWOZDANIE PRASOWE No 55

- 1) Rozkład w Partji Ludowej Włoskiej - str. 1.
- 2) Rozwiązanie Parlamentu Włoskiego - " 3
- 3

referował Attaché Poselstwa
L. SIMIRADZKI

NACZELNE BOWÓDSTWO WOJNE POLSKIE
 ADJUTANTURA GENERALNA
 WARSZAWA
 L: Dz. *7079* z dnia *24* / *10* 19*21* r.
 Wydział

INSTITUTE
ARCHIVES
New York

ROZŁAM W PARTJI LUDOWEJ WŁOSKIEJ.

(Partito Popolare Italiano)

Jak wiadomo Partja Ludowa Włoska powstała zaraz po wojnie kieży Włochy przeżywały ostry kryzys ekonomiczny i polityczny. Partja owa, w zasadzie akonfesyjna, inspirowała program swej działalności na zasadach sprawiedliwości i idei chrześcijańskiej, historycznie łączyła się z ruchem demokracji chrześcijańskiej i stawiała sobie za zadanie zaszczepianie powyższych zasad w organizmach państwowych, z tem aby zasady te były brane pod uwagę przy przeprowadzaniu wszelkich reform w państwie.

Pomiędzy ukonstytuowaniem Partiāto Popolare Italiano, a pierwszymi po wojnie wyborami do parlamentu, jakie miały miejsce w listopadzie 1919 r., Partja nie potrafiła się skonsolidować, zapanowały w jej łonie rozterki i konflikty, gdyż zbyt wielką była różnica zdań pomiędzy wchodzącymi w skład jej klerykałami, konserwatystami - katolikami, a socjal-chrześcijanami. Rozdźwięk uwydatniał się już na pierwszym Kongresie partji w początku 1919 r., podczas kieży wystąpił on już z całą oczywistością na Wielkim Kongresie Partji, który miał miejsce w Neapolu w kwietniu 1920 r. Skutkiem różnicy zdań było utworzenie się w różnych dzielnicach włoskich syndaka - listyczno-chrześcijańskich grup, które zaczęły agitować przeciwko zarządowi P.P.I., piętnując rzekome odchylenie się orientacji jego od pierwotnego programu.

Sekretarz polityczny Partji, prof. Ksiądz Don Sturzo, zakaż członkom Partji brania udziału we wspomnianych wyżej organizacjach, na co liczni przedstawiciele prawicy, ^{1/}lewy Partji odpowiedzieli dymisją.

Rozdźwięk
w P.P.I.

Zwołanie W pierwszej połowie Marca r.b., został zwołany zarząd P.P.I. zarządu Partji (Consiglio Nazionale del P.P.I.), dla obradowania nad działalnością wobec noscia Partji i ewentualnem zreformowaniem jej statutu; wobec rozdzwisku jaki sie uwydatnil w jej lonie.

Na zjeździe owym centr pod przewodnictwem Don Sturdzo wystapil rownies i ze swej strony z krytyka pod adresem prawicy i lewicy Partji.

Lewicy bylo zarzucone uchylanie sie od zasad prawdziwej doktryny chrzescjanskiej i ciagnienie ku socjalizmowi a nawet demagogji. Zdaniem Don Sturdzo w ~~W~~ P.P.I. w utworzyl sie w skutek systemow sekciarskich, obcych pojeciom swobody katolickiej, ktore zapanowaly w lewicy Partji, stan rzeczy, w którym zaden dóbry katolik nie moze nadal wspolpracowac. Co do prawicy zas, to Don Sturdzo oswiadczył iz zarzuty jej pod adresem Zarządu, jakoby zarząd niedose otwarcia bronil wolnosc i i praw Watykanu sa niuzasadnione. Zdaniem jego iadynie Watykan-scislej sam Papiez jest powolany do zabierania glosu w tej sprawie, a nikt inny. Na skutek tego przywodca prawego skrzydla, Hr. Sassoli ustapil z Partji, wystosowawszy uprzednio do jej zarządu energiczny list pietnujacy odchylenie sie Parji od swego pierwotnego programu.

Miedzy innymi wyrazil sie w powyższym liście, iz "w Partji zapomina sie o wolnoscii Kosciola i Papiestwa, od ktorej zależy rozstrzygnięcie wszystkich najtrudniejszych zadan, nurtujacych Wlochy w obecnym ciezkim powojennym okresie".

Podzial
P.P.I.
na 3

Opadniecie prawicy, jako tez oddzielenie sie lewicy, co miało miejsce na zjeździe tej ostatniej 3 i 4 go Kwietnia w Palestrina, zadecydowalo ostatecznie o podzieleniu sie Partji na 3 przeciwne grupy, a mianowicie na: 1) Prawica z Sassolim na czele, 2) centrum, ktore zachowalo miano "Partito Popolare Italiano", a w ktorem pozostala wiekszosc, grupujaca sie okolo Don Sturdzo i nakoniec

Powstanie
"Partito Chri-
stiano del La-
voro".

Zjazd Zarzą-
du P.P.I w
Trevisie.

3) grupę lewicową, która się oddzieliła, tworząc cał-
kiem nowe ugrupowanie - "Partito Cristiano del Lavoro"
("Chrześcijańska Partja Pracy").

W pierwszych dniach kwietnia r.b. zebrał się w Treviso
Zarząd P.P.I pod przewodnictwem Don Sturza, w celu rozpatrze-
nia sytuacji, jaka się wytworzyła po rozłamie, jakoteż dla usta-
lenia programu partyjnego w przewidywaniu przyszłej kampanji
wyborczej. W/A/s

Na zjeździe tym zostało potwierdzone, iż P.P.I. powinno
nadal zostać stronnictwem odbudowy życia politycznego kraju,
że powinno wywierać presję na Parlament i Rząd, w celu wkro-
czenia na drogę realnych reform ekonomiczno-społecznych, a
w szczególności reform w dziedzinie rolnictwa, oświaty i mo-
ralności społecznej i że reformy powinny być przeprowadzone
śmiało, bez wahania, unikając systemów demagogicznych i w
duchu katolickim.

Co się zaś tyczy polityki względem świeżo anektowa-
nych prowincji, to zarząd P.P.I. postanowił zadąć o jaknaj-
szerszej autonomji, zaczynając przez to szereg wielkich re-
form, mających na celu decentralizację administracji państwo-
wych włoskich.

ROZWIĄZANIE PARLAMENTU WŁOSKIEGO

i przyczyny tego.

Na mocy dekretu królewskiego z dn. 7 kwietnia r.b. Parla-
ment Włoski został rozwiązany, nowe wybory naznaczone na 15
maja, a data inauguracji sesji nowych Izb wyznaczona na 11
czerwca r.b.

Powodem do tak przedwczesnego rozwiązania Parlamentu ^{x)} /
był nie jeden poszczególny epizod, ale cały zespół okoliczności,
które wykazały zupełną niudolność i niezdarność do pracy
prawodawczej.

Ostatnie wybory miały miejsce w okresie (listopad 1919 r)
najbardziej krytycznym w powojennym życiu politycznym włoskim.
Kraj wówczas tylko co wyszedł z wojny światowej, choć zwycię-
ską, lecz moralnie nadłamanym. Niebawem stanął na czele Gabinetu
Nitti, który jak wiadomo pozostawał na tem stanowisku z nie-
wielką przerwą aż do powołania Giolitti'ego.

Nitti'emu, jako ~~złoty~~ oportuniście, żadnemu władzy i
nieprzebierającemu w środkach dla osiągnięcia celu, chodziło
o pozostanie u steru rządów, ^{za} cenie, chociażby kompromisu z włas-
nym sumieniem.

Proletariat fabryczny i rolny, jakoteż świeżo zdemobilizo-
wane masy żołnierzy z całym zaufaniem poddawały się propa-
gandzie bolszewickiej, podczas kiedy Nitti nie czynił, aby
podnieść ducha narodowego i wywołać skonsolidowanie się żywio-
łów zdrowych i patriotycznych wobec szerzącego się "Disfattismo
della vittoria" (Defetyzm zwycięstwa). Przeciwnie, w przewidywaniu
możliwego zwycięstwa leninizmu i pchany instynktem samozachowaw-
czym, Nitti, jeżeli nie wręcz otwarcie ^{to} faworyzował ekstremistów
oślepionych teorjami bolszewickimi, ~~starając się~~ starał się im
być użytecznym swą polityką dążącą ku podeptaniu owoców zwy-
cięstwa.

x)
Według Konstytucji włoskiej, ciało prawodawcze obierane
jest na 5 lat. Ostatnie wybory miały miejsce w listopadzie
1919 r., zatem obecny Parlament kończy swe istnienie zgórą 3 i
1/2 lata przed terminem przewidzianym przez Konstytucję.

Było czynione wszystko by usuwać okazje mogące przy -
pomnieć niedawne dni chwały na polach walki.

Ogłoszenie amnestji zrównało przybyłych z niewoli deser-
terów z patriotami, którzy do niedawna walczyli i poświęcali
się dla Ojczyzny.

To wszystko przyczyniło się do wywołania w tych ostatnich
rozgoryczenia i ~~kwintessential~~ przekonania, iż niewarto było wal-
czyć, aby po zwycięstwie zostać zrównanymi z wrogami i zdraj-
cami ojczyzny;- wielu z nich nawet przetruciuło się do obozu
socjalistów, a nawet komunistów.

Burżuazja tymczasem przeżywała okres letargu, przypomi-
niającego poniekąd bierność burżuazji rosyjskiej wobec nadcho-
dzącej grozy bolszewizmu. Bierność ta odbiła się na wyborach
do Parlamentu w listopadzie 1919 r. ,które dały nieproporcjonal-
nie wielki procent lewicowców.

O rażącej dysproporcji najlepiej sędzić można z poniższe-
go zestawienia ugrupowania partji w 2-ech ostatnich sesjach par-
lamentarnych :-

	<u>1913</u>	<u>1919</u>
{ Liberałów i konstytucjonalistów -		
Demokratów	310	179
Radykałów	73	39
Katolików	29	100
Republikanów	17	8
Socjalistów oficjalnych	55	155
Socjalistów reform. i niezawisłych	27	27
	<u>508</u>	<u>508</u>

Parlament włoski po ostatnich wyborach okazał się zupeł-
nie niezdolnym do pracy - nieudolność jego wykazuje fakt, iż

w tak krytycznym dla kraju okresie, nie potrafił on przeprowa-
dzić ani jednej reformy, czy to w zakresie przemysłu, czy
rolnictwa, czy też w jakiegokolwiek innej dziedzinie życia
politycznego i ekonomicznego Włoch.

Słabość Rządu była tak wielką, iż ~~prawa~~ prawo przestało
niemal istnieć.

Narodni ze śpiącym w letargu ~~prawa~~ Rządem utwo-

rzył się drugi rząd - bolszewicki w osobie czerwonych orga-
nizacji socjalistycznych, popieranych przez silną parlamen-
tarną frakcję socjalistyczną - rząd prawie wszechwładny, a przy-
tem nieodpowiedzialny. Rząd ten pchał kraj ku wojnie ^{domowej}
i ruinie ekonomicznej, hojnie opłacany w tym celu przez
Moskwę.

Zaczął się bratanie bolszewików włoskich z Sowdepją, ^{podczas kiedy} sor-
ganizowano wycieczki do Rosji, /Nitti ~~zwrócił się do~~ ~~zwrócił się do~~
patrzył na to wszystko pobłażliwie i niemal je faworyzował.

Jednakowoż [<] widząc że Włochom grozi ostateczna sgu-
ba, jeżeli będą one nadal szły tak niebezpieczną drogą, zaczęła
się reakcja wśród burżuazji. Począł szerszyć się świadomość,
iż należy położyć kres zdradzieckiej polityce Nitti'ego. Reakcja
przybrała nakoniec tak wielkie rozmiary, że gabinet Nitti'ego
został obalony i powołany do rządu ~~Giuliot-~~ ^{polityk} Giolit-
ti - ~~zrównoważony~~ ^{zrównoważony} i dobry psycholog. - ~~zwrócił się do~~
~~zwrócił się do~~ Z powrotem jego do rządów zostało
prywrócone poszanowanie prawa, a liczni przywódcy komunistycz-
ni i agitatorzy ~~zwrócił się do~~ - aresztowani.

Organizacja czerwona próbowała reagować, lecz szeregiem
zbrodni i zamachów terrorystycznych nie do wybaczenia skompro-
mitowały się w oczach nawet swych niedawnych zwolenników, pod-
czas kiedy reakcja elementów patriotycznych przybierała coraz
szersze rozmiary, zwłaszcza dzięki wzmocnieniu się i rozszerze-
niu działalności t. zw. "fascio nazionale di combattimento"
t. j. organizacji nacjonalistyczno-patriotycznych, których człon-
ków przyjęto ogólnie nazywać "fascistami".

O rozmiarach reakcji i zwrotu orientacji maś na prawo,
można również sądzić i z faktu, że do fascistów przyłączają
się wciąż nowe, do niedawna jeszcze czerwone, organizacje prac-
owników rolnych.

Giolitti w walce z organizacjami bolszewickimi starał się unikać ostrych konfliktów i przelewu krwi, nie stawiał kwestji ^{na ostrzu miecza} ~~...~~, lecz oddalaniem rozstrzygnięcia, a poniekąd nawet zezwalając na doświadczenia, po których proletarijat się przekonywał o swej nieumiejętności organizowania i rządzenia (patrz sprawozdanie prasowe Poselstwa No 40, 41 o ruchu robotników metalurgicznych włoskich).

Polityka Giolitti'ego ~~...~~ i silna reakcja burżuazji włoskiej doprowadziły nakoniec do tego, iż sami socjaliści przyznali się do zupełnego fiasca i przestali marzyć o uskutecznieniu narazie rewolucji. Jeden z przywódców socjalistycznych, członek Konfederacji Generalnej Pracy (Confederazione Generale del Lavoro), prof. A. Rigola, powiedział na ostatnim Kongresie ~~...~~ wspomnianej Konfederacji w Livorno, słynny frazes: "Abbiamo nel paese la contro-rivoluzione senza che avessimo effettuato al meno una parte del nostro programma rivoluzionario" (Mamy w kraju kontr-rewolucję, przedtem niż potrafiliśmy uskuteczyć, chociażby nawet część naszego programu rewolucyjnego).

< Kiedy > z całą oczywistością < wystąpił dokonany zwrot > w opinii publicznej włoskiej, < razem z tem ujawniło się skonsolidowanie > żywiołów antydemagogicznych i antybolszewickich, Giolitti zważył, iż nadeszła chwila odpowiednia do rozwiązania Parlamentu, wybranego, jak zaznaczono w warunkach zupełnie nie-normalnych, niezdolnego do pracy i absolutnie nieodpowiadającego nastrojowi społeczeństwa.

< Rozwiązanie Izby było oficjalnie unotywowane > koniecznością przeprowadzenia wyborów, w świeżo anektowanych prowincjach, a wiadomą we Włoszech zostało uszeregowane zwyczajem, że wybory w nowych prowincjach odbywają się jednocześnie z wyborami w całym Królestwie, i w tym celu rozwiązuje się istniejący już Parlament, nawet przed upływem 5 lat przewidzianych przez Konstytucję.

Należy przewidywać, że nowe wybory, które odbędą się w
zdrowszej atmosferze dadzą takie wyniki, iż w nowym Izbie
wszystkie stronnictwa będą przedstawione, bardziej proporcjo-
nalnie i odpowiednio do wpływów, jakie wywierają na życie poli-
tyczne kraju. ^{nowy} ~~Parlament~~ będzie prawdopodobnie bardziej sy-
wotnym i potrafi skutecznie przeprowadzić szereg ~~zamiar~~
zamiierzonych reform.

WŁOCHY.

Raport Poselstwa Polskiego przy Kwirynale z dn.8/IV.

Partja ludowa włoska powstała zaraz po wojnie, kiedy Włochy przeżywały ostry kryzys ekonomiczny. Historycznie łączyła się z ruchem chrześcijańskiej demokracji. Partja nie potrafiła się skonsolidować, zapanowały w jej łonie rozterki i konflikty, gdyż zbyt wielką była różnica zdań pomiędzy wchodzącymi w skład jej klerykałami, konserwatystami-katolikami, socjal-chrześcjanami. W różnych dzielnicach włoskich wśród syndykalistyczno-chrześcijańskich grup, które zaczęły agitować przeciwko rządowi P.P.I. ^{wytworzył się} ~~Był~~ stan rzeczy, w którym żaden dobry katolik nie mógł pracować. Partja podzieliła się na 3 przeciwne grupy: prawica z Sassolim na czele, centrum, w którym pozostała większość. Frakcja lewicowa, która się oddzieliła, ^{do zupełnie} tworząc całkiem nowe ugrupowanie "Partito Cristiano dal Lavoro" /Chrześcijańska partja pracy/. Względem świeżo zaanektowanych prowincji zarząd P.P.I. postanowił zażądać jaknajszerszej autonomji.

Powodem do rozwiązania parlamentu był cały zespół okoliczności, które wykazały zupełną nieudolność do pracy prawodawczej. Nitti'emu nieprzebierającemu w środkach do osiągnięcia celu, chodziło o pozostanie u steru rządu, Proletariat z zaufaniem poddawał się propagandzie bolszewickiej. Nitti zaś nie czynił, aby podnieść ducha narodowego i skonsolidowanie się żywiołów zdrowych i patriotycznych. Nitti faworyzował ekstremistów oślepionych teorjami bolszewickimi.

Parlament włoski okazał się po ostatnich wyborach zupełnie niezdolnym do pracy - nieudolność jego wykazuje fakt, że w tak krytycznym dla kraju okresie, nie potrafił ^{pro} przeprowadzić ani jednej reformy, czy to w zakresie przemysłu, czy rolnictwa, czy też w jakiegokolwiek innej dziedzinie życia politycznego i ekonomicznego Włoch. Widząc, że Włochom grozi zguba, jeżeli będą nadal szły tak niebezpieczną drogą zaczęła się reakcja wśród burżuazji. Zaczęła się szerzyć świadomość, iż należy położyć kres zdradzieckiej działalności Nitti'ego. Reakcja przybrała tak wielkie rozmiary, że gabinet Nitti-ego został ~~xxxxxxx~~ obalony i powołany do rządu Giolitti - niezrównany polityk i dobry psycholog. Dzięki rozszerzeniu się działalności t.zw. "fascio nazionale di combattimento" t.j. organizacji nacjonalistyczno-patriotycznych, ^{do} których przyłą-

czają się wciąż nowe niedawno jeszcze czerwone organizacje pracowników rolnych. Ruch bolszewicki został stłumiony.

Kiedy nastąpił zwrot w kierunku działalności rządu, razem z tem ujawniło się skonsolidowanie żywiołów antydemagogicznych i antybolszewickich. Giolitti zauważył, iż nadeszła chwila odpowiednia do rozwiązania Parlamentu wybranego w warunkach zupełnie nienormalnych, niezdolnego do pracy i absolutnie nieodpowiadającego nastrojowi społeczeństwa. Rozwiązanie Izby było oficjalnie umotywowane koniecznością przeprowadzenia wyborów w świeżo anektowanych prowincjach, a wiadomo, że we Włoszech zostało uświęcone zwyczajem, że wybory w nowych prowincjach odbywają się jednocześnie z wyborami w całym królestwie.

Parlament nowy będzie prawdopodobnie bardzo żywotnym i potrafi przeprowadzić szereg niezbędnych reform.